 <p>สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา CHACHOENGSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE</p>	<p>คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน เรื่อง งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น</p>	<p>รหัส ..... แผ่นที่ ..... ฉบับที่ ..... แก้ไขครั้งที่ - วันที่อนุมัติ.....</p>
<p>กลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ</p>	<p>ผู้จัดทำ นางพรพรรณ เกิดแก้ว ผู้ตรวจสอบ (นางโสภา เวฬุตันติ) หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ</p>	<p>ผู้อนุมัติ (นายปรารถนา ประสงค์ดี) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด</p>

๑. วัตถุประสงค์

- ๑.๑ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น
- ๑.๒ เพื่อกำหนดมาตรฐานงานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น
- ๑.๓ เพื่อช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการงานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่นแก่บุคลากรสาธารณสุขทุกระดับ ให้มีประสิทธิภาพ และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๒. ขอบเขต

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน “งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มเด็กวัยรุ่น” ฉบับนี้ ครอบคลุมเนื้อหากระบวนการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น ทั้งกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคล และองค์กรต่างๆ ดังนี้

๑. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ศูนย์สุขภาพชุมชนเมือง(ศสม.)และ PCU ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา

๒. องค์กรภาครัฐ : ศึกษาธิการจังหวัดฉะเชิงเทรา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต ๑ และ เขต ๒ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๖ โรงเรียนทุกสังกัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดฉะเชิงเทรา ท้องถิ่นจังหวัดฉะเชิงเทรา สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดฉะเชิงเทรา วัฒนธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดฉะเชิงเทรา และหน่วยงานอื่นๆ ตามภารกิจที่เกี่ยวข้อง

๓. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๔. องค์กรเอกชน สถานประกอบการ สื่อมวลชนทุกแขนง และประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นและเยาวชน เช่น อสม. ผู้นำชุมชน สมาคม/ชมรมต่างๆ ในพื้นที่ โดย กลุ่มเป้าหมายที่ให้บริการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น คือ วัยรุ่นที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาทุกระดับ ทุกสังกัด และการศึกษานอกระบบ รวมถึงวัยรุ่นที่อยู่ในชุมชนและสถานประกอบการ ภายใต้พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.๒๕๕๙

กิจกรรมหลักที่ดำเนินการ ประกอบด้วย

๑. การป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
๒. พัฒนาโรงพยาบาลตามมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน(YFHS)
๓. สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามมาตรฐานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์(RHD)

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา
CHACHOENSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน
เรื่อง งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น

รหัส ..... แผ่นที่ .....
ฉบับที่ ..... แก้ไขครั้งที่ -
วันที่อนุมัติ.....

๓. คำนิยาม

๓.๑ วัยรุ่น หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงยี่สิบปีบริบูรณ์

๓.๒ การตั้งครรภีในวัยรุ่น หมายถึง การตั้งครรภีในสตรีที่มีอายุระหว่าง ๑๐ - ๑๙ ปี โดยถืออายุ ณ เวลาที่คลอดบุตร ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น adolescents คือช่วงอายุ ๑๕-๑๙ ปี และ younger adolescents คือช่วงอายุ ๑๐-๑๔ ปี

๓.๓ บริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (Youth Friendly Health Services : YFHS) หมายถึง บริการสุขภาพที่ตอบสนองความต้องการของวัยรุ่นและเยาวชน

๓.๔ อำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ (Reproductive Health District : RHD) หมายถึง อำเภอที่ดำเนินงานเรื่องเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ ในวัยรุ่นและเยาวชน และกิจกรรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพอื่น ๆ เช่น บุหรี่ สุรา สารเสพติด ความรุนแรง โดยบูรณาการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรพื้นที่ ทั้งสถานบริการสาธารณสุข สถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องและมีเอกภาพ เพื่อส่งเสริมให้วัยรุ่นและเยาวชน มีพฤติกรรมอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสม และป้องกันการตั้งครรภีในวัยรุ่นและเยาวชนอย่างครอบคลุม

๓.๕ อนามัยการเจริญพันธุ์ หมายความว่า ภาวะความแข็งแรงสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจที่เป็นผลอันเกิดจากกระบวนการทำหน้าที่ของระบบสุขภาพทางเพศและการเจริญพันธุ์ตลอดช่วงชีวิต ซึ่งทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๓.๖ บริการอนามัยการเจริญพันธุ์ หมายความว่า การให้บริการส่งเสริมป้องกัน รักษา และฟื้นฟูเกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์

๓.๗ เพศวิถีศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้ในเรื่องเพศที่ครอบคลุมถึงพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล พฤติกรรมทางเพศ สุขภาวะทางเพศและมิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อเรื่องเพศ รวมทั้งสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลายและความเสมอภาคทางเพศ

๔. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย. พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการตั้งครรภีในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙. พิมพ์ครั้งที่ ๑. โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ; ๒๕๕๙.

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย. คู่มือมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตร สำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (ฉบับบูรณาการ) และแบบประเมินตนเอง พิมพ์ครั้งที่ ๒ ; ๒๕๕๘.

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย. คู่มืออำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ ฉบับบูรณาการ. พิมพ์ครั้งที่ ๑. ชุมชนมุสทกรมการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.; ๒๕๕๙.

กิตติพงศ์ แซ่เจ็ง, บุญฤทธิสุขรัตน์, บรรณธิการ. คู่มือก้าวสู่...อำเภออนามัยการเจริญพันธุ์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. ม.ป.ท.: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ; ๒๕๕๖.

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย. ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการตั้งครรภีในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๙ ; ๒๕๖๐

 <p>สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา CHACHOENGSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE</p>	<p>คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน เรื่อง งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น</p>	<p>รหัส ..... แผ่นที่ ..... ฉบับที่ ..... แก้ไขครั้งที่ - วันที่อนุมัติ.....</p>
--	--	--

๕. เอกสารอ้างอิง

๕.๑ แบบประเมินตนเองตามมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (ฉบับบูรณาการ)

๕.๒ แบบฟอร์ม RHD๐๔ แบบสรุปรวมผลการประเมินตนเอง (อำเภออนามัยการเจริญพันธุ์)

๕.๓ แบบฟอร์ม RHD๐๕ แบบประเมินตนเองอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ มีการประเมินทั้งหมด ๕ ระดับ ประกอบด้วย

๕.๓.๑ แบบประเมินตนเองอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ ระดับอำเภอ

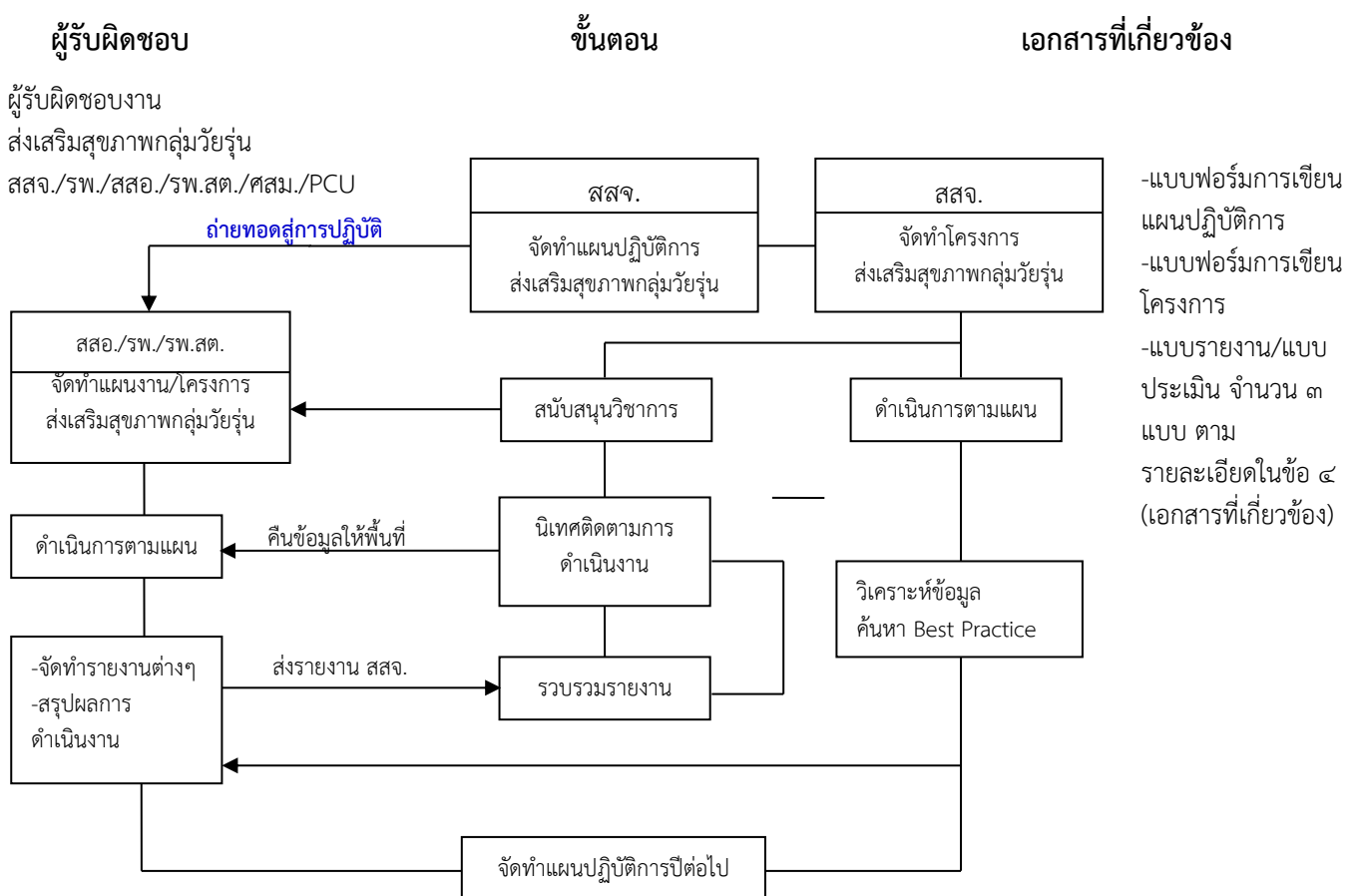
๕.๓.๒ แบบประเมินตนเองอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๕.๓.๓ แบบประเมินตนเองอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ ระดับครอบครัว/ชุมชน

๕.๓.๔ แบบประเมินตนเองอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ ระดับสถานศึกษา

๕.๓.๕ แบบประเมินตนเองอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ ระดับสถานบริการสาธารณสุข

๖. แผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงาน

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา
CHACHOENGSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน
เรื่อง งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น

รหัส ..... แผ่นที่ .....
ฉบับที่ ..... แก้ไขครั้งที่ -
วันที่อนุมัติ.....

๗. รายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยรวมของการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น

๗.๑ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น และแจ้งให้หน่วยงานในสังกัดทราบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนงาน/โครงการ ของแต่ละหน่วยงาน ให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งการดำเนินงานต่าง ๆ ต้องครอบคลุมกิจกรรมหลัก ดังนี้

๗.๑.๑ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

๗.๑.๒ พัฒนาโรงพยาบาลตามมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (Youth Friendly Health Services : YFHS)

๗.๑.๓ สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามมาตรฐานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ (Reproductive Health District : RHD)

และเพิ่มเติมการดำเนินงานอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นตามบริบทของพื้นที่

๗.๒ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา จัดทำโครงการเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในระดับจังหวัด และสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่นของหน่วยงานในสังกัด

๗.๓ ดำเนินงานตาม แผนงาน/โครงการ ให้ทันกรอบเวลาที่กำหนด

๗.๔ สนับสนุนด้านวิชาการ สื่อ/เอกสารวิชาการต่างๆ แก่หน่วยงานในสังกัด และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๗.๕ นิเทศติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัด

๗.๖ วิเคราะห์ข้อมูลจากรวบรวมรายงาน และการนิเทศติดตามการดำเนินงาน สรุปประเด็นปัญหาและแนวปฏิบัติที่ดี(Best Practice) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานในปีต่อไป

สำหรับรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขจากหน่วยงานสาธารณสุขทุกระดับ (สสอ./รพ./รพ.สต./ศสม./PCU) ตามกิจกรรมหลัก ๔ กิจกรรม ดังนี้

๑. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

๑.๑ เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอทุกอำเภอ รวบรวมข้อมูลการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในพื้นที่ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำแผนงาน/โครงการ/แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ให้วัยรุ่นมีความรู้ด้านเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิต วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ได้รับการปรึกษาทางเลือกและป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ การคุ้มครองสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ และจัดสวัสดิการสังคมในกลุ่มวัยรุ่น

๑.๒ เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอทุกอำเภอ ร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับอำเภอ/ตำบล

๑.๓ เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอทุกอำเภอ ร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ขับเคลื่อนการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ตามยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๙ ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙ ดังนี้

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา
CHACHOENGSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน
เรื่อง งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น

รหัส ..... แผนที่ .....
ฉบับที่ ..... แก้ไขครั้งที่
-
วันที่อนุมัติ.....

- ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาระบบการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิต
ที่มีคุณภาพ และมีระบบการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสม
- ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ส่งเสริมบทบาทครอบครัว ชุมชน และสถานประกอบกิจการในการเลี้ยงดู สร้าง
สัมพันธภาพ และการสื่อสารด้านสุขภาวะทางเพศของวัยรุ่น
- ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาระบบบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่มีคุณภาพ
และเป็นมิตร
- ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ การคุ้มครองสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์
และการจัดสวัสดิการสังคมในกลุ่มวัยรุ่น
- ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ส่งเสริมการบูรณาการการจัดการฐานข้อมูล งานวิจัย และการจัดการความรู้

๑.๔ เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอทุกอำเภอ สนับสนุนให้สถานบริการทุกระดับในพื้นที่ พัฒนาระบบบริการสุขภาพมีเป็นเป็นมิตรกับวัยรุ่น ให้วัยรุ่นเข้าถึงบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่มีคุณภาพและเป็นมิตร ดังนี้

๑.๔.๑ พัฒนาระบบบริการให้คำปรึกษา และบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ ที่ได้มาตรฐาน(พ.ร.บ. มาตรการ ๗ (๒)) ในการดูแล ช่วยเหลือ ส่งต่อ และป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำรวมถึงบริการให้การปรึกษาทางเลือก การยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ และโดยที่วัยรุ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนา

๑.๔.๒ พัฒนาศักยภาพทีมสหวิชาชีพภายใต้สถานบริการตาม พ.ร.บ. มาตรการ ๗ (๒)* ให้มีความเข้าใจและมีทัศนคติในเชิงบวกต่อเรื่องเพศภาวะและเพศวิถีของวัยรุ่น ทั้งการให้คำปรึกษาและการให้บริการด้านสาธารณสุข

๑.๔.๓ ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติสำหรับสถานบริการสาธารณสุขแต่ละประเภท ตามมาตรา ๗ ภายใต้อ พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าบริการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙

๑.๔.๔ เพิ่มสิทธิประโยชน์ในการเข้ารับบริการสุขภาพของวัยรุ่น

๑.๔.๕ ขยายสถานบริการที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ให้ครอบคลุมถึงภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น

๑.๔.๖ สนับสนุนและส่งเสริมให้สถานบริการสาธารณสุข มีและใช้เวชภัณฑ์วางแผนครอบครัว เทคโนโลยีที่หลากหลายทันกับปัญหา และครอบคลุมระบบประกันสุขภาพทุกระบบ

๑.๔.๗ ส่งเสริมความร่วมมือในการให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าบริการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแก่ผู้รับบริการ ซึ่งเป็นวัยรุ่นอย่างถูกต้อง ครบถ้วน เพียงพอ ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและทันสมัย โดยรวมถึงการส่งเสริมบทบาทของร้านขายยาด้วย

๑.๔.๘ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสร้าง องค์ความรู้ นวัตกรรม และศึกษา วิจัยในการพัฒนาระบบบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์

๑.๔.๙ สนับสนุนให้สถานศึกษา สถานประกอบกิจการ ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีระบบการส่งต่อให้นักเรียน/ลูกจ้าง เข้าถึงบริการให้คำปรึกษาและบริการอนามัยการเจริญพันธุ์

 <p>สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา CHACHOENGAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE</p>	<p>คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน เรื่อง งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น</p>	<p>รหัส ..... แผ่นที่ ..... ฉบับที่ ..... แก้ไขครั้งที่ - วันที่อนุมัติ.....</p>
---	--	--

๑.๔.๑๐ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของวัยรุ่น ในการออกแบบบริการติดตามและประเมินผล การให้บริการสุขภาพ ทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เป็นมิตร

๑.๕ เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอทุกอำเภอ จัดการฐานข้อมูล งานวิจัย และการจัดการความรู้อ ร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่

๑.๖ เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอทุกอำเภอ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและ แก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในพื้นที่ และสรุปผลการดำเนินงาน/ข้อมูลการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ส่งให้ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

๑.๗ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา รวบรวมข้อมูลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหา การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของทุกอำเภอ เสนอคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจังหวัด ฉะเชิงเทรา ตามคำสั่งคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ที่ ๓/๒๕๕๙

๑.๗ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา ร่วมกับศูนย์อนามัยที่ ๖ จัดประชุมคณะกรรมการ ป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งกำหนดให้จัดประชุม ปีละ ๒ ครั้ง

ทั้งนี้ บุคลากรสาธารณสุขของสถานบริการสาธารณสุขทุกระดับ สามารถศึกษารายละเอียดของการ ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ได้จากหนังสือพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙ ; ๒๕๕๙. และ(ร่าง)พระราชบัญญัติการป้องกันแก้ไข ปัญหาการ ตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๙ ; ๒๕๖๐

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา
CHACHOENGSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน
เรื่อง งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น

รหัส ..... แผนที่ .....
ฉบับที่ ..... แก้ไขครั้งที่ .....
-
วันที่อนุมัติ.....

กรอบแนวคิดการจัดบริการและดูแลแม่วัยรุ่น

กิจกรรมการให้บริการที่เป็นมิตรโดยการมีส่วนร่วม
ของครอบครัว ชุมชน และภาคส่วนต่างๆ

- การให้บริการระหว่างตั้งครรภ์ (pregnancy care)
- การให้บริการระหว่างคลอด (childbirth care)
- การให้บริการหลังคลอด (postpartum maternal care)
- การวางแผนครอบครัวและการคุมกำเนิด (Family planning)
- การดูแลทารกแรกเกิด (immediate newborn care)
- การดูแลทารกหลังคลอด (postnatal newborn care)
- การดูแลต่อเนื่องและการส่งต่อ (referral system)
- การให้คำปรึกษาและดูแลด้านจิตสังคม (psychosocial care)

แม่วัยรุ่น

1. ลดภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ ทั้งระยะก่อนคลอด, ขณะคลอด และหลังคลอด
  - ทารกแรกคลอดน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม
  - ทารกเกิดก่อนกำหนด
  - ภาวะเครียด, ซึมเศร้า
2. ร้อยละของเด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า 6 เดือน กินนมแม่อย่างเดียว เพิ่มขึ้น
3. ร้อยละของการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น ลดลง
4. แม่วัยรุ่นได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสม
5. แม่วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย
6. แม่วัยรุ่นมีอัตราการหย่าร้างลดลง
7. แม่วัยรุ่นมีคุณภาพชีวิตโดยรวมดีขึ้น

หลักการให้บริการ

1. การดูแลตามมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (Youth Friendly Health Services : YFHS) โดยการเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกโรงพยาบาล
2. แนวทางการดูแลหญิงมีครรภ์ที่มีปัจจัยเสี่ยงสูง/มาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็ก
3. ระบบบริการที่คำนึงถึงการรักษาความลับ ความเป็นส่วนตัว ไม่ตีตรา เป็นองค์รวมและครบวงจร
4. การมีส่วนร่วมของครอบครัว/ชุมชน
5. พัฒนาและปรับปรุงระบบบริการที่เป็นมิตรอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ

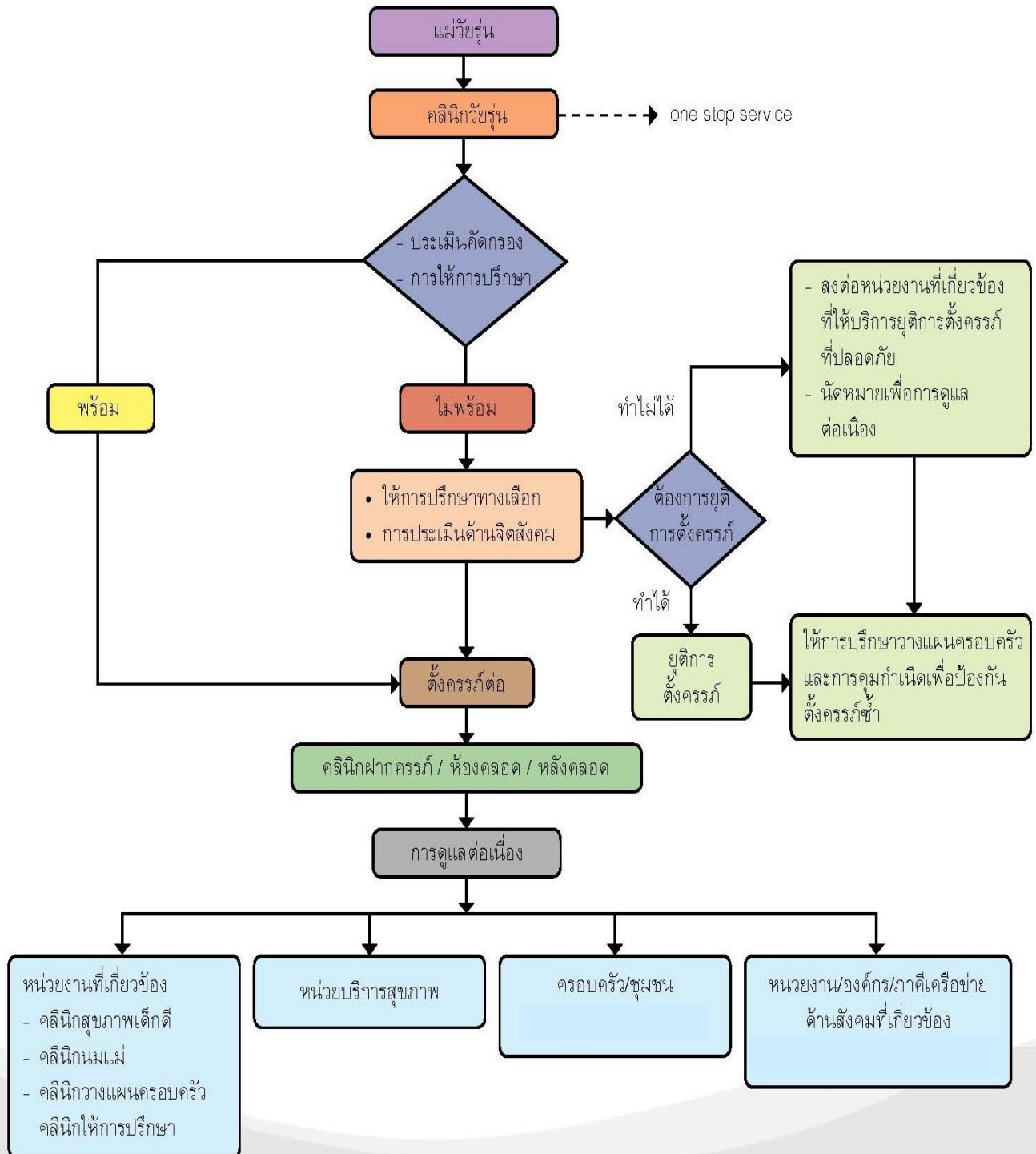

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา
CHACHOENGSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน
เรื่อง งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น

รหัส ..... แผนกที่ .....
ฉบับที่ ..... แก้ไขครั้งที่ .....
-
วันที่อนุมัติ.....

การจัดบริการแม่วัยรุ่นในสถานบริการสาธารณสุข

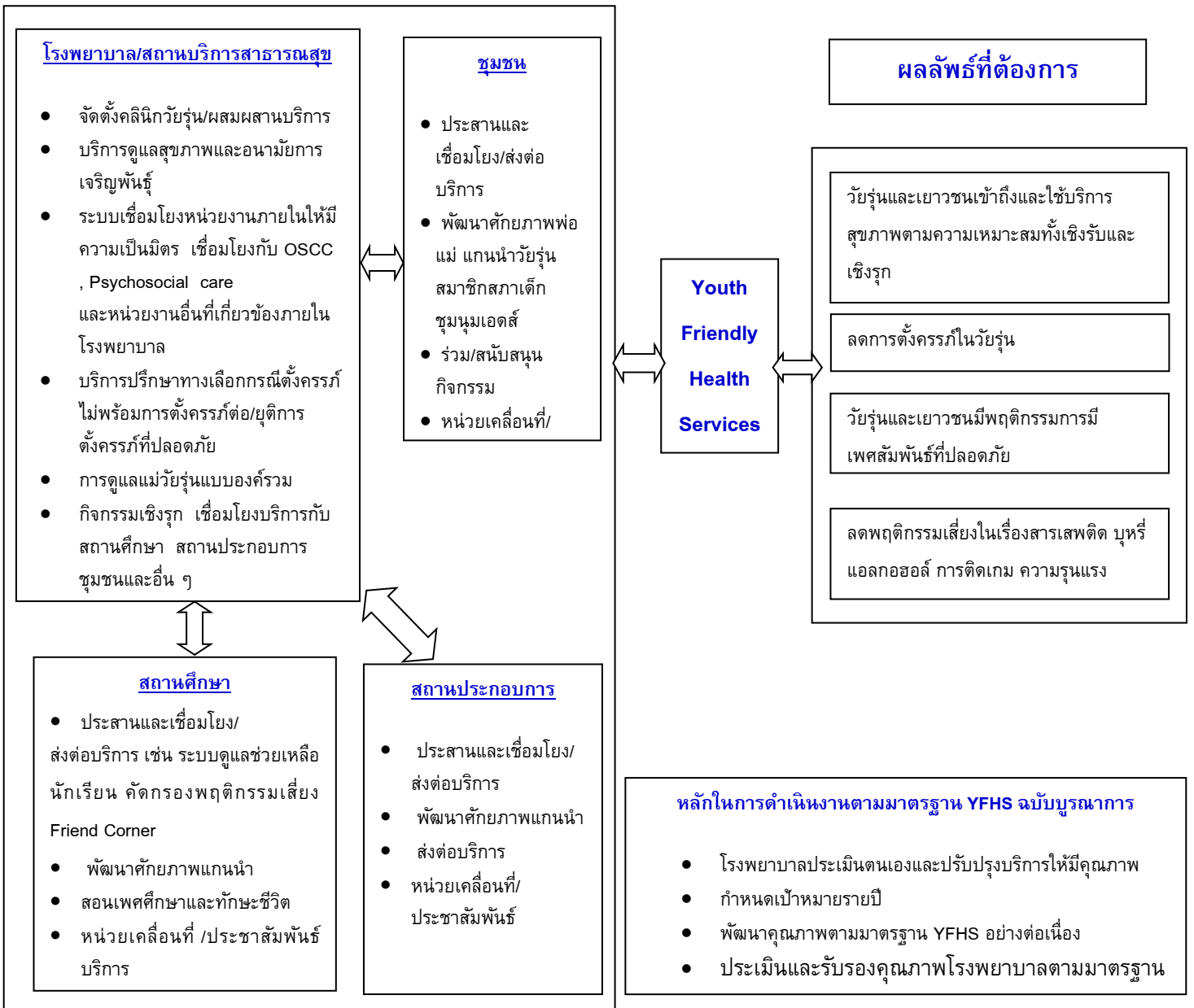

 <p>สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา CHACHOENGAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE</p>	<p>คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน เรื่อง งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น</p>	<p>รหัส ..... แผ่นที่ ..... ฉบับที่ ..... แก้ไขครั้งที่ - วันที่อนุมัติ.....</p>
---	--	--

๒. พัฒนาโรงพยาบาลตามมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน
(Youth Friendly Health Services : YFHS)

กรอบแนวคิดมาตรฐาน YFHS

แนวทางการดำเนินงาน

 <p>สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา CHACHOENGSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE</p>	<p>คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน เรื่อง งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น</p>	<p>รหัส ..... แผนที่ ..... ฉบับที่ ..... แก้ไขครั้งที่ .....</p> <p>-</p> <p>วันที่อนุมัติ.....</p>
--	--	---

การดำเนินงานของโรงพยาบาล เพื่อมุ่งไปสู่มาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ประกอบด้วยกระบวนการ ดังนี้

๒.๑ โรงพยาบาลพัฒนาคุณภาพบริการและดำเนินงานจัดบริการที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน และศึกษามาตรฐาน YFHS (ฉบับบูรณาการ) ทั้ง ๔ องค์ประกอบ ได้แก่

- องค์ประกอบที่ ๑ การบริหารจัดการ จุดมุ่งหมายของมาตรฐาน คือ มีกรอบทิศทางดำเนินงานชัดเจน การนำองค์กรและกำหนดทิศทางโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการประชุมติดตามอย่างสม่ำเสมอ และมีการปรับปรุง แก้ไขจนเกิดนวัตกรรม รวมทั้งสิ่งสนับสนุนที่เพียงพอ

- องค์ประกอบที่ ๒ การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และการสร้างความต้องการในการใช้บริการ จุดมุ่งหมายของมาตรฐาน คือ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายวัยรุ่นเยาวชนและผู้เกี่ยวข้องรับรู้ และเข้าถึงบริการได้หลายช่องทาง เกิดเครือข่ายผู้รับบริการ และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตร ทั้งเชิงรับและเชิงรุก

- องค์ประกอบที่ ๓. บริการที่ครอบคลุมความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย จุดมุ่งหมายของมาตรฐาน คือ มีบริการเป็นองค์รวม ที่ครอบคลุมความต้องการของวัยรุ่นและเยาวชน และมีระบบเครือข่ายการดูแลต่อเนื่องและการส่งต่อ

- องค์ประกอบที่ ๔. ระบบบริการที่มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน จุดมุ่งหมายของมาตรฐาน คือ มีระบบบริการที่เข้าถึงง่าย สะดวก มีความเป็นส่วนตัว และวัยรุ่น มีความพึงพอใจ โดยผู้ให้บริการที่มีทัศนคติที่ดีต่อวัยรุ่นและเยาวชน

๒.๒ โรงพยาบาลประเมินตนเอง ตามแนวทางมาตรฐานจัดบริการที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน หากมีความพร้อมและคะแนนจากการประเมินตนเองมากกว่าหรือเท่ากับ ๒ ส่งแบบประเมินตนเองและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ให้ทีมเยี่ยมและพัฒนาระดับจังหวัด

๒.๓ ทีมเยี่ยมและพัฒนาระดับจังหวัดเยี่ยมและพัฒนากิจการดำเนินงานของโรงพยาบาลตามมาตรฐานฯ เป็นที่ปรึกษา และให้ข้อเสนอแนะแก่โรงพยาบาลตามแนวทางมาตรฐาน YFHS (ฉบับบูรณาการ) และถ้าเยี่ยมพัฒนาแล้ว คะแนนผ่านในระดับ ๒ ทุกองค์ประกอบ แจ้งคณะกรรมการเยี่ยมประเมินระดับเขต เพื่อประสานกำหนดวันเข้าเยี่ยมประเมินต่อไป

๒.๔ คณะกรรมการเยี่ยมประเมินระดับเขต ประสานทีมเยี่ยมประเมินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกำหนดวันและแผนการเยี่ยมประเมินโรงพยาบาล รวมทั้งแจ้งกำหนดการให้จังหวัด และโรงพยาบาลที่พร้อมรับการเยี่ยมประเมินทราบ และกรณีเป็นโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป คณะกรรมการเยี่ยมประเมินระดับเขต จะแจ้งส่วนกลางเข้าสู่ทีมเยี่ยมประเมิน YFHS ด้วย

๒.๕ คณะกรรมการเยี่ยมประเมินระดับเขต เข้าเยี่ยมประเมินโรงพยาบาลตามมาตรฐาน YFHS (ฉบับบูรณาการ) ตามแผนที่วางไว้โดยมีผู้แทนจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เข้าร่วมสังเกตการณ์

๒.๖ คณะกรรมการเยี่ยมประเมินระดับเขต สรุปรายงานผลการเยี่ยมประเมินโรงพยาบาล และคะแนนที่ให้ แยกรายโรงพยาบาลให้คณะกรรมการประเมินและรับรองส่วนกลางทราบ ภายหลังจากเข้าเยี่ยมประเมินโรงพยาบาล ภายใน ๒ สัปดาห์

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา
CHACHOENGSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน
เรื่อง งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น

รหัส ..... แผ่นที่ .....
ฉบับที่ ..... แก้ไขครั้งที่ -
วันที่อนุมัติ.....

๒.๗ การรับรองโรงพยาบาลตามมาตรฐานฯ คณะกรรมการประเมินและรับรองส่วนกลาง รับทราบผลการเยี่ยมประเมินฯ ประชุมพิจารณาตัดสินและรับรองโรงพยาบาลตามมาตรฐาน YFHS (ฉบับบูรณาการ) พร้อมทั้งทำหนังสือราชการเพื่อแจ้งผลการประเมินรับรอง เสนอปลัดกระทรวงสาธารณสุขให้ความเห็นชอบและลงนามในหนังสือแจ้งจังหวัดและโรงพยาบาล ภายใน ๑ เดือน

๒.๘ คณะกรรมการประเมินและรับรองส่วนกลาง จัดทำเกียรติบัตร YFHS Clinic Award และเสนอปลัดกระทรวงสาธารณสุขเพื่อลงนามและมอบประกาศนียบัตรฯ ให้โรงพยาบาลในการประชุมวิชาการที่เกี่ยวข้อง ปีละ ๑ ครั้ง

๒.๘ การรับรองโรงพยาบาลตามมาตรฐานฯ มีอายุการรับรองคุณภาพ ๓ ปี ดังนั้นเมื่อครบ ๓ ปี โรงพยาบาลควรขอรับการเยี่ยมประเมินซ้ำ (Re - Accreditation) เพื่อการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานฯ อย่างต่อเนื่องต่อไป

ทั้งนี้ บุคลากรสาธารณสุขของสถานบริการสาธารณสุขทุกระดับ สามารถศึกษารายละเอียดของการดำเนินงานสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตร สำหรับวัยรุ่นและเยาวชน แบบประเมินต่างๆ ได้จากหนังสือคู่มือคู่มือมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตร สำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (ฉบับบูรณาการ) และแบบประเมินตนเอง ; ๒๕๕๘. โดยมีรายละเอียดกระบวนการดำเนินงาน/ประเมินและรับรองโรงพยาบาล ดังแผนผังด้านล่าง

 <p>สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา CHACHOENGSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE</p>	<p>คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน เรื่อง งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น</p>	<p>รหัส ..... แผ่นที่ ..... ฉบับที่ ..... แก้ไขครั้งที่ - วันที่อนุมัติ.....</p>
--	--	--

๓. สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามมาตรฐานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์

(Reproductive Health District : RHD)

๓.๑ เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอทุกอำเภอ ขับเคลื่อนการดำเนินการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานอนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชนในพื้นที่ บริหารจัดการเชื่อมโยงกับระบบสุขภาพอำเภอ (District Health System : DHS) เน้นมาตรการที่สำคัญ คือ อำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ โดยบูรณาการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานบริการสาธารณสุข สถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน มีแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องและมีเอกภาพ เกิดการบูรณาการการทำงาน มีรูปแบบการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง กระบวนการตามองค์ประกอบของแต่ละระดับองค์กร ดังนี้

๓.๑.๑ ระดับอำเภอ

- มีคำสั่งคณะกรรมการ/คณะทำงานด้านอนามัยการเจริญพันธุ์จากทุกภาคส่วน
- มีแผนและการดำเนินงานด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ และพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นและเยาวชน
- มีฐานข้อมูลสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ และพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นและเยาวชน
- มีการสื่อสารเพื่อสร้างกระแสสังคม

๓.๑.๒ ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- มีแผนและการดำเนินงานด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ และพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นและเยาวชน
- มีการสนับสนุนทรัพยากรดำเนินงาน
- มีฐานข้อมูลสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ และพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นและเยาวชน
- มีการสื่อสารเพื่อสร้างกระแสสังคม

๓.๑.๓ ระดับครอบครัว/ชุมชน

- จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์และป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นและเยาวชน
- จำนวนครอบครัวที่เข้ารับอบรมความรู้เกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์และป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง (ภายในระยะเวลา ๑ ปี)
- มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการการจัดการอบรม/ประชุม/สัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ รวมทั้งพฤติกรรมเสี่ยง
- มีรูปแบบ หรือกิจกรรมที่ครอบครัว/ชุมชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

๓.๑.๔ ระดับสถานศึกษา

- มีกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศวิถีศึกษา/ สุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์
- มีกิจกรรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพอื่น ๆ
- มีคู่มือช่วยระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน (One Hospital One School : OHOS) โดยมีระบบส่งต่อ และติดตามเยี่ยมบ้าน
- มีการจัดประชุมปรึกษารายกรณีในสถานศึกษา (Case conference) ในกรณีปัญหายุ่งยากซับซ้อน

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา
CHACHOENGAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน
เรื่อง งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น

รหัส ..... แผ่นที่ .....
ฉบับที่ ..... แก้ไขครั้งที่ -
วันที่อนุมัติ.....

๓.๑.๕ ระดับสถานบริการสาธารณสุข

- มีสถานบริการสาธารณสุขที่ให้บริการด้านสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (Youth Friendly Health Services) ผ่านเกณฑ์มาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (ฉบับบูรณาการ)
- มีคณะกรรมการจากบุคลากรจากภายในและภายนอกองค์กร
- มีการบริการเชิงรุก
- มีการประชาสัมพันธ์คลินิกให้กลุ่มเป้าหมายมาใช้บริการ
- มี รพ.สต.เครือข่าย ที่จัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน

กรอบแนวคิดอำเภอนาอนามัยการเจริญพันธุ์

 <p>สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา CHACHOENGSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE</p>	<p>คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน เรื่อง งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น</p>	<p>รหัส ..... แผ่นที่ ..... ฉบับที่ ..... แก้ไขครั้งที่ .....</p> <p>-</p> <p>วันที่อนุมัติ.....</p>
--	--	--

๓.๒ เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอทุกอำเภอ เชิญภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ร่วมรับฟังการชี้แจงการดำเนินงานและบทบาทของภาคีเครือข่าย และเริ่มต้นดำเนินงานพัฒนาระบบบริการตามบริบทของพื้นที่ตนเอง สอดคล้องกับองค์ประกอบของอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ ทั้ง ๕ องค์ประกอบ เมื่อภาคีเครือข่ายในแต่ละองค์ประกอบมีความพร้อมรับการประเมินแล้ว ให้ทำแบบประเมินตนเองและสรุปผลการประเมินตนเอง (แบบฟอร์ม RHD๐๔ และ RHD๐๕) ให้กับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เพื่อขอรับการประเมินรับรองอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ จากศูนย์อนามัยที่ ๖

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา
CHACHOENGSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน
เรื่อง งานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น

รหัส ..... แผ่นที่ .....
ฉบับที่ ..... แก้ไขครั้งที่ -
วันที่อนุมัติ.....

ทั้งนี้ บุคลากรสาธารณสุขของสถานบริการสาธารณสุขทุกระดับ สามารถศึกษารายละเอียดของการดำเนินงานสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามมาตรฐานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ แบบประเมินต่างๆ ได้จากหนังสือคู่มืออำเภออนามัยเจริญพันธุ์ ฉบับบูรณาการ ; ๒๕๕๙. โดยมีรายละเอียดกระบวนการดำเนินงาน/ประเมินและรับรองอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ ดังแผนผังด้านล่าง

กระบวนการประเมินและรับรองอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์

